

en die op de
t. We denken
cultuurleven,
le stuwkracht
uisfront voor
uitgebouwd".
ordt gestuurd,
e praten niet
eugdvorming;
de orthodoxie
rin ook geen
schakeling is,

turlijk, dat er
enkele nood-
„kerken" te
in elkaar op-
sor den Anti-
streven staat
hem aan alle
ding: wat is
dat de voor-
au in de kerk
tenen zijn het
werk en we
welke inhoud
woord christen
woord christen

moeten geven,
organisaties, die
het C.N.V.
jeugdcentrale.
nevenstelling
overeenstem-
waarmee het
in die kring-
to maar? Dan
in dat C.N.V.
comen ook tot
sties. Dan zal
p, dat men in
dien men zal
ten. Dat men
eljal geen ge-
en onze vade-
van het Re-
nier onze jon-
ze hier niet
als men zulke
zal wel weer
alles kapot?
maken, want
aan de oor-
niasatie. Die
e moesten en
en dan de be-
bij hun belij-
de belijdenis
n en sterven.
it ze alle din-
up mee willen
in strijd zijn
ingeschakeld
Hier trekken
p. Meent men
o met het oog
oof Jezus? Is
eenschappelijk
1818 al ver-
rk doen: dan
i tot de Her-
n principiele
het Interker-
eden van zijn.
oemd artikel.
an den eenen
gemaakten bij
n in een ver-
gaat men de
up het terrein
Het slot van
Trouwens, we
delijk bij hen,
anvaardt het
wordt aan de
en zit op een
buiten de ver-
gadering het
wat de Her-
id zijn van de
de oogen hier
an elke chris-
mele grenzen
voevig, dat het
zulke verband:
md: Pro Rege
nd. Laten we
e organisaties
pleel afwijzend
leg.
rk in de mo-
zullen de con-
ve zullen moe-
reformatie
best, verwoest

alle leven. Laat ons voortdurend den strijd aanbin-
den tegen een valsche oecumenische tendenz.

Het gaat met het C.N.V., met Pro Rege, met de
Christelijke Boeren- en Tuindersbond verkeerd. Men
trekt het juk aan met de ongelooften. Men ziet niet
meer de gevaren van een alle christelijke actie en on-
dermijnende geestelijke strooming, die nu de leiding
heeft in de Hervormde kerk. Men speelt het anti-
christelijke rijk in de kaart. Dat is alles kapot ma-
ken. Dat is ten eenenmale de onmogelijkheid voor
hen, die principieel willen leven, om verder mee te
doen. Ik zal dan ook zelf de consequenties trekken
in verband met Pro Rege. Ik heb gemeend, dat er
nog een mogelijkheid was, om tenminste samen te
werken aan het oprichten en instandhouden van
militaire tehuizen. Ik weet, dat er daarbij wel aller-
lei moeilijkheden waren. Het werd al moeilijk, toen
men het werk ging uitbreiden tot het uitgeven van
een gemeenschappelijke krant. Maar ik weiger op deze
manier ingeschakeld te worden in een interkerkelijke
samenleving, waarbij de antithese, door Christus in
het evangelie gesteld, met voeten getreden wordt.

DEN BOEFT.

[Kan iemand eens PRECIES vertellen wat de „ker-
ken" in dit „overleg" doen? Redactie.]

MUZIKALE KRONIEK

IN MEMORIAM JAN ZWART. ¹⁾

Geachte luisteraars,

Indien de calvinistische kerkorganist, Jan Zwart,
vijf jaar eerder dan op den dag, toen het God be-
haagd heeft, opgeroepen zou zijn tot den Vader der
geesten, dan zou het ons onmogelijk geweest zijn,
tien jaren na zijn verscheiden voor den zender der
Nederlandsche Christelijke Radiovereeniging openlijk
te herdenken wat God in hem aan het nederlandsche
volk geschonken heeft. We zouden dan op dien dag
nog verkeerd hebben onder de duitsche bezetting, en
de dusgenaamde Cultuurkamer, die een duitsche cre-
atuur was, zou voor een goed woord te zijner eere
geen plaats hebben ingeruimd. Wie onder „cultuur"
verstaat, wat de duitsche overweldiger daaronder ver-
staan wilde hebben, kan het werk van Jan Zwart
niet waardeeren. „Cultuur" was voor dezen overwel-
diger immers niets anders dan een bewustwording
der absolute idee op haar weg tot de god-woording;
culturele arbeid, die zijn naam verdiende, zou dus al-
leen kunnen worden geplaatst binnen het kader van
de pantheistische filosofie, en aan de calvinisten, die
in alles uitgaan van het Schriftwoord Gods omtrent
zijn persoonlijk, eeuwig, vrij-soverein bestaan, zou
daarom de mogelijkheid ontzegd zijn, publieke erken-
ning te vinden als cultureel producent. Tenzij de cal-
vinist van geboorte zich zou hebben losgemaakt van
zijn calvinistische belijdenis.

Door Gods groote genade evenwel is aan land en
volk nog een tijd van herademing geschonken. We
kunnen weer over oorsprong en waarborg van onze
volksvrijheden ons bezinnen; tot de bronnen onzer
geschiedenis teruggaan; en met woord en daad, ook
van „de orgelbank", getuigenis geven aan ons geloof,
dat wie den geopenbaarden God kent in het aange-
zicht van Jezus Christus zijn Zoon, naar een oud be-
lijdeniswoord van Godsweg zoowel aangesteld als
ook bekwaam gemaakt is tot het profetisch belijden
van Zijn Naam, óók in den vorm der kunst, tot het
priesterlijk liefhebben een aanbidden van God, óók
in het doelbewust verrichten van liturgie, d.i. van
dienst aan zijn Rijk, mede in en door den kerkzang
en de lofverheffing in den privaten eeredienst; en
tot het koninklijk strijden tegen alle humanistische
en dus valsche cultuurwaardeering, en tot 't onderwer-
pen van de aarde, door óók in de muziek uit de ge-
schapen wereld te halen wat er in gelegd is door
haar Maker. Zulks alles, niet in een argelooze, naïeve
zelfontvouwing van den schoonen „goddelijken"
mensch, doch in een welbewuste, ambtelijke, wijl
christelijke dienstbaarstelling van wereld en
natuur en eigen tijdelijk bestaan aan Hem, die alles
heeft geschapen, en in Christus Jezus tot zichzelf ver-
zoend heeft in den zin van Paulus' woord uit Colos-
senzen I. Daar heet het, dat God alle dingen weder-
om in Christus tot zichzelf in de rechte verhouding
teruggebracht heeft.

„Hoe brandden", dank zij Gods genade over hem,
ook in Jan Zwart „de genegenheden", om als zoo'n
liturg „Gods (wijde) voorhoven in te treën". Wie hem
gekend heeft, ik zeg erbij, wie het voorrecht had, hem
te hooren en vooral te zien spelen, die weet, dat ook
die andere psalmregel in dezen mensch Gods zijn
confessioneele vorm aangenomen heeft: mijn ziel be-
zwijk van sterk verlangen.

Als wij daar zooveen spraken van Gods „wijde"
voorhoven, dan is dat alleen geschied uit het bewust-
zijn, dat de psalm, waarop wij zinspeelden, door ons
alleen verstaan kan worden in nieuwtestamenteel
licht. „Voorhoven", zooals de tempel van Israël ze
kende, zijn er met Gods goedkeuring nergens meer

in de wereld. Voor hen, die in de kerk geboren zijn
ult Geest en Woord, ligt de wijde wereld open als het
breede terrein, waarop Gods eigendomsrecht over al
wat Hij geschapen heeft moet uitgeroepen worden
met woord en daad. Men noemt dezen universeelen
arbeid dienst aan het koninkrijk der hemelen. Vroe-
ger, onder het Oude Testament, waren „de voor-ho-
ven" een ook zelf toch weer afgeschoten terrein; en
men moest er door-héén komen, om de „aanspraak-
plaats" te vinden van Gods heiligheid. Heden, onder
het Nieuwe Verbond, bestaan er geen afgeschoten
ruimten meer, die toegang geven tot zoo'n „aanspraak-
plaats"; juist andersom loopt de weg: van de plaats,
waar God ons aanspreekt in en door Zijn Woord, d.i.
de kerk, loopt nu de weg van Gods ambtsdragers
naar de „hoven" toe, die zoo breed zijn, en zoo open,
als de wereld. Alleen maar, in die open wereld zijn
zij gebonden, tot in alle ding, aan de normen, die het
Woord Gods hun bekend gemaakt heeft. Ze zijn daar-
aan gebonden ook in de kunst. Ze hebben in die bin-
ding niet maar enkele geïsoleerde voorschriften voor
een bepaald „terrein" te ontzien, doch het doel, dat
God zich stelde in den opbouw van de wereld voor
oogen te houden, en ook daaraan in allen eigen arbeid
en zelfontplooiing in hun cultureelen arbeid gehoor-
zaam te zijn. En dit brengt voor hen als eerste axioma
mee, dat hun kunst nimmer wezen mag een aller-in-
dividueelste expressie van een aller-individueelste
emotie, doch altijd wezen moet een staan en willen-
staan in de gemeenschap; wie God dient, is nooit
anders dan een sociaal werker, zoover hij récht Hem
dient. De calvinistische cultuurbeschouwing kenmerkt
zich dus hierdoor, dat zij haar werkers bindt aan het
Woord van God, gelijk door de kerk beleden wordt;
dat zij hun het recht ontzegt, een „koninkrijk Gods"
te zoeken, dat als 'n eiland van aesthetische zelfgenoeg-
zaamheid den éénen mensch, met zijn verwanten, van
den anderen, die dan weer de zijnen om zich heen ver-
zamelt, isoleert; en dat zij hen geen oogenblik vacan-
tie wil zien nemen in hun kwaliteit van dragers van
het ambt van alle geloovigen. Persoonscultuur en be-
roeps- of stands-aristocratie zijn met de ambtelijke
liturgie van den aesthetisch of anderszins door God
gezalfd menschen nooit te verbinden.

Nu willen wij God danken voor wat in Jan Zwart
niet maar voor een zondagsche kerkcongregatie, doch
aan het christelijk volk, en zoo aan het nederlandsche
heeft gegeven. Als ik Jan Zwart verstaan heb, en ik
meen uit gesprekken en geschriften van hem zelf zoo-
ver gekomen te zijn, juist als belijder, dan is in de
zooveen gegeven summier schets van het alic der
christelijke cultuurwaardeering zijn beeld getekend.
En is de gave Gods in dezen mensch in de kern ge-
troffen.

Men heeft zijn „stijl" individualistisch genoemd;
en anderen hebben hem verweten, dat hij, wiens tech-
nische bekwaamheid en inspiratie niemand ontkennen
wilde, te dicht bij „het volk" gestaan heeft. Zie ik
wel, dan verteert het ééne verwijt het andere. Zwart
heeft geleefd in een periode, waarin het christelijk
volksdeel — helaas bestaat er zoo'n deel — jaren ach-
tereenvervolgd was geweest van de scheppingen
der religieus bepaalde kunst. De kunst was van de
belijdenis losgeweekt, want deze laatste leefde zelf
niet langer voor de kerk. Toen kwam het ongelooft
ons zeggen, wat kunst was; een geestes-aristocraten-
cultuurkamer van de secte der dogma-loozen vormde
zich „organisch" en reikte zich haar steeds weer zelf-
geteekende diploma's uit van ook kunsttheoretische
bevoegdheid, en bleef, ondanks het vermoeiende
schouwspel eener steeds varierende principiele fun-
deering, toch steeds in één opzicht zichzelf gelijk:
den christen verdroeg ze alleen, als hij eerst kunste-
naar, en vervolgens, als hij 't niet laten kon, ook dan
maar zooiets als christen was. Aan haar dietatuur
heeft de van haar confessie losgeslagen dusgenaamde
kerk zich al te critiekloos onderworpen. Tot een eigen
stijl kwam zij niet; en ook een theologische verhan-
deling over de beweerde gemeene gratie in de kunst
vermocht haar niet daartoe te brengen. Dat laatste
was geen wonder; zoolang men de gave van „kunst"
ziet als een zaak van „gratie", en niet als een sub-
straat van goddelijken zegen en van goddelijken
vloek, blijft het element van den mensch, die komt
en doet „g e n i e t e n" in „zijn" kunst, dat andere
van den dienaar Gods, die Hem wil gaan belijden
in zijn de menschen tot God roepende ambtsver-
richting, steeds maar weer verdringen. En dan kan
het gebeuren, dat ook christenmenschen, die het be-
staan om een kerkelijke huwelijksbevestiging te de-
coreeren met een meest mislukte voordracht van het
bruidskoor uit den Lohengrin van den germaansch-
heidenschen mytholoog Wagner, smalend spreken over
een componist, die een bewerking presenteert van
't Scheepje onder Jezus' hoede, met de kruisvlag hoog
in top. Of, dat zij, die Bach spelen op een „Unit-orgel",
den man beschimpen, die op een orgel fantaseerde
over „Blijf bij mij Heer". Niet tegen eventueel aan-
wezige piëtistische trekken in den tekst dezer volks-
liederen ging dan hun bezwaar, doch tegen het gaan
staan van den muziektechnicus naast het eenvoudige
volk, dat in zijn zondagsche kleeren naar de kerk gaat,
er dan féést houdt.

Daarom willen wij op dezen herdenkingsavond den
eeredienst, dien Jan Zwart bewust zijn God geofferd
heeft, midden tusschen zijn eenvoudigen van-hart,
dankbaar herdenken. „Gods geuzen" zijn andere vaak,

dan die zoo hééten. De pionier, die in Januari 1913
ervoor gezorgd heeft, dat een Organistenblad gratis
aan alle protestantsche kerkorganisten in Nederland
werd toegezonden, onder zijn redactie, willen we zijn
eere geven. Den man, die aan de ongeroepen cultuur-
kamer der kerk-vreemden en confessieloozen een halt
toegeroepen heeft, zoo vaak zij haar ondeskundig-
heid demonstreerde in valsche ontwerpen van de ge-
schiedenis van de verhouding tusschen calvinisme en
kunstwaardeering, speciaal dan orgelmuziek, willen
wij als auteur van waardevolle correcties op muziek-
historisch terrein een plaats zien toegekend onder de
draggers van bouwstoffen voor vaderlandsche, en ker-
kelijke en cultuurfilosofische geschiedbeschrijving.
Den gereformeerden belijder, die geen moment zich
heeft opgesloten met „zijn" kunst, doch aan „zijn"
volkje heeft gezegd, dat het een volk was, met eigen
leven, en met uit genade herwonnen gezondheid, en
dus met recht en plicht van eigen stijl, geen afgeschei-
den kringetje van psalmen-stuntelaars, doch van
liturgen, die de wereld ook al zingend hebben te oor-
deelen, en in harmonie weer zijn gebracht met alle
schepsel Gods, dat goed is, mits het worde geheiligd
door het Woord Gods en door het gebed, — hem wil-
len wij bekennen als onzen broeder en medearbeider
Gods. Den onder moeilijke omstandigheden vaak le-
vendenden christen, die voor de N.C.R.V. een confessor
geweest is, die aan de zieken dacht, aan wie meer te
geven was dan een gesprek met den dominee, maar
ook een bij dat gesprek zich aansluitend lied, dat
z i j v e r s t a a n k o n d e n, willen we in haar
annalen een eervolle plaats zien toegekend.

Ik denk zoo vaak aan Paulus, die Jesaja interpre-
teert. Als Jesaja het kerkvolk zijner dagen, en dan
met name zijn intellectuele aristocratenkaste hoort
schimpen, dat hij hen almaar ergert met zijn rigoris-
me van „gebed op gebod, en van regel op regel" naar
eigen stijl, dan antwoordt hij: wacht maar, wacht
maar: straks komen hier de heidenen, die een vreem-
de taal spreken en hun stijl volgen, en hun comman-
de's zullen op uw pleinen in een vreemde taal knet-
teren: gebod op gebod, regel op regel. Paulus hoort
dat: dat er een tragisch ding, een ding-van-oordeel
zich voltrekt, wanneer op de terreinen, die voor Gods
waarheidsprediking gereserveerd zijn, vreemde talen
en vreemde stijlen de prediking komen verdringen. Hij
zegt dan tot de kerk: laat geen onbegrepen, geen
vreemde taal, geen barbaars taal, die eigen stijl en
eigen woord aan u niet gunt, de profetie verdringen.
Jan Zwart heeft uit dit woord geleefd. In de voor-
velen zoo „vreemde" taal der kunst heeft hij tot dat
volk, dat een eigen christelijken geloofsinhoud had,
gesproken in zijn eigen taal; de kunst
zag haar normen, de kerk haar „credo" geëerbie-
digd. Wie dat vermocht, die heeft iets groots ver-
richt. — Ik heb gezegd.

K. S.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

DE PETITIE VAN HET NATIONAAL
COMITE „HANDHAVING RIJKSEENHEID".

De lezers zullen wel weten, dat het de bedoeling
van het comité „Handhaving Rijkseenheid" is een
zoodanige actie te voeren, dat de scheuring van het
Koninkrijk der Nederlanden voorkomen wordt. Het
Comité organiseert een „Volkspetitie". De bedoe-
ling is, dat alle Nederlandsche burgers, die het met
haar streven eens zijn door het plaatsen van hun
handtekening onder de petitie, een sterken drang
oefenen op de regering van ons Koninkrijk, opdat
de tot nu toe gevolgde politiek der regering ten
aanziën van Indië worde verlaten. Het Centraal
Comité der A.R. Partij heeft de plaatselijke Kies-
vereenigingen geadviseerd medewerking aan deze actie
te verleenen. Het Dagblad „Trouw" heeft z'n lezers
opgewekt de petitie te tekenen en de heeren Schouten
en Bruins Slot doen hetzelfde op door A.R. Kies-
vereenigingen belegde groote Meetings. Het onderwerp,
waarvoor ik uw aandacht even vraag mag dus wel
„actueel" genoemd worden.

Nu moeten we één ding niet vergeten: n.l., dat alle
„petities" niet gelijk zijn. Wanneer ik bijv. denk aan
de „schoolstrijdpetitie", dan kan dat toch moeilijk een
„volkspetitie" genoemd worden, daar zij gedragen
werd door een bepaalde groep met een bepaalde
levensbeschouwing. Uiteraard kan een dergelijke „pe-
titie" slechts onderschreven worden door hen, die ten
aanziën van de in geding zijnde zaak dezelfde levens-
beschouwing hebben.

Maar hoe staat het nu met de „petitie" van „Rijks-
eenheid"? Om die vraag te kunnen beantwoorden,
zullen we eerst moeten vaststellen, waar het nu eigen-
lijk om gaat. Laat ik het maar in het kort mogen
zeggen: Het gaat om de handhaving van de eenheid
van het Koninkrijk der Nederlanden, zooals die is
vastgelegd in de NEDERLANDSCHE GRONDWET.

De grootste grief tegen de politiek van de regering
ten aanzien van Ned-Indië is dan ook, dat die politiek
VOORTDUREND IN CONFLICT IS MET DE NE-
DERLANDSCHE GRONDWET. Die Grondwet regelt

¹⁾ De actie hiervoor is inmiddels opgeschort. Corr.

¹⁾ Radiotoespraak N.C.R.V., 14 Juli 1947.